

Dr inż. Tadeusz Oleksiak

Dr inż. Dagmara Pacoń

Zakład Bioenergetyki, Analiz Jakości i Nasiennictwa

Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin - Państwowy Instytut Badawczy

RYNEK MATERIAŁU SIEWNEGO

1. Produkcja kwalifikowanego materiału siewnego

Według danych Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN) w 2024r., w laboratoriach urzędowych i akredytowanych oceniono łącznie 407,9 tys. ton nasion roślin rolniczych kategorii „elitarny” i „kwalifikowany”, czyli o 8,2% więcej niż w 2023 r. Do sprzedaży zakwalifikowano o 7,5% więcej nasion zbóż. Zwiększyła się produkcja nasion zbóż ozimych; pszenżyta (13,8%), pszenicy (6,8%) i jęczmienia. Spośród zbóż jarych, po 5 latach spadku, znacznie wzrosła produkcja nasion owsa (48,4%), a także podobnie jak w latach poprzednich, produkcja nasion kukurydzy i gryki. Zmniejszyła się natomiast produkcja nasion żyta i zbóż jarych; pszenicy, jęczmienia i pszenżyta. jarego.

Produkcja nasion roślin pastewnych wzrosła o 13%. Wynikało to głównie ze wzrostu produkcji traw (o 21%) oraz bobowatych grubonasiennych. W tej grupie roślin większość stanowią nasiona łubinu wąskolistnego, grochu i bobiku. Zmniejszyła się produkcja bobowatych drobnonasiennych, dominujący udział utrzymuje tu koniczyna czerwona.

O 6,7% zwiększyła się produkcja nasion roślin oleistych i włókniстых. Jest to spowodowane głównie wzrostem produkcji rzepaku ozimego (o 48,2% w stosunku do zeszłego roku) oraz gorczycy białej (o 12,7%) której nasiona stanowią obecnie 57 % produkowanych nasion roślin oleistych. Znacząco wzrosła także produkcja facelii błękitnej i rzodkwi oleistej.

2. Plantacje nasienne

Według danych PIORiN, powierzchnia zakwalifikowanych plantacji nasiennych nieco się zmniejszyła i w 2024 r. wynosiła 146,0 tys. ha czyli blisko 0,8% mniej niż przed rokiem. Mimo ogólnego spadku powierzchni upraw nasiennych roślin rolniczych, powierzchnia plantacji nasiennych zbóż zwiększyła się o 6,6%. Wzrosły powierzchnie plantacji nasiennych zbóż jarych; owsa (52,2%), jęczmienia (32,8%), pszenicy i gryki oraz jęczmienia ozimego.

Zmniejszyła się powierzchnia upraw nasiennych zbóż ozimych; pszenicy (o 5,2%) i pszenżyta. Mniejsza była też powierzchnia plantacji nasiennych kukurydzy. Udział mieszańców żyta w 2024 r. stanowił 42,7 % z czego 7,0% to odmiany z polskich hodowli. Zmniejszył się udział jakościowych odmian pszenicy ozimej, w 2024 r. stanowiły 58,8% powierzchni zakwalifikowanych plantacji. Znaczące spadki powierzchni zasiewów odnotowano dla roślin oleistych, największe dla gorczycy białej (54,9%).

Udział odmian z polskich hodowli w strukturze plantacji nasiennych zbóż w 2024 r. zmniejszył się i wyniósł 46,2%. Odmiany z hodowli zagranicznych dominują w produkcji nasion jęczmienia ozimego (95,1%) i jarego (72,4%). Wysoki jest także udział nasion odmian zagranicznych pszenicy ozimej (60,5%) i jarej (48,3%). Utrzymuje się silna konkurencja firm zagranicznych na rynku nasion. Zmniejsza się udział nierejestrowanych w Polsce odmian zbóż ze Wspólnego Katalogu Odmian Roślin Rolniczych (CCA). W okresie od 2017 do 2024 roku udział ten zmniejszył się z 30,0 do 21,5%. Odmiany z CCA mają największy udział w powierzchni plantacji nasiennych jęczmienia ozimego (44,4%), żyta (27,0%) i pszenicy ozimej (27,2 %), a najmniejszy w powierzchni zasiewów na nasiona pszenżyta ozimego i jarego; odpowiednio 2,0 i 0,3% .

Od kilku lat powierzchnia plantacji nasiennych ziemniaków ulegała niewielkim zmianom. W 2024 r. zgłoszono 2280 plantacji nasiennych ziemniaka o łącznej powierzchni 6310,8 ha czyli o prawie 14% więcej niż rok wcześniej. Udział plantacji nasiennych w całkowitej powierzchni uprawy ziemniaków wzrósł do 3,22%. Wzrosła także średnia wielkość plantacji nasiennej ziemniaków i wynosi 2,77 ha. W produkcji sadzeniaków dominują rejony charakteryzujące się bardziej korzystnymi warunkami przyrodniczymi i mniejszym zagrożeniem chorobami wirusowymi. Zdecydowana większość plantacji nasiennych zlokalizowana jest w województwach położonych na północy kraju. Województwa w których koncentruje się produkcja nasiennej ziemniaków to: zachodniopomorskie, pomorskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie i warmińsko-mazurskie. Łączny udział tych województw w produkcji sadzeniaków przekracza 90%.

Systematycznie, maleje udział odmian z polskich hodowli w produkcji kwalifikowanych sadzeniaków ziemniaka (38,0% w 2012 r., w 2020 r. 20,9%). W 2024r. w produkcji nasiennej, znajdowało się 65 odmian z polskich hodowli, głównie z grupy bardzo wczesnych i średniowczesnych jadalnych oraz skrobiowych średniowczesnych i późnych. Powierzchnia na której uprawiono rodzime odmiany sadzeniaków na cele nasienne, stanowiła 18,2%. Ekspansja odmian z hodowli zagranicznych przybrała na sile po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

Udział odmian ze Wspólnego Katalogu (CCA) stale wzrasta, w 2024 r. stanowiły one 53,8% produkcji nasiennej w Polsce.

Utrzymuje się tendencja wzrostowa w stosowaniu kwalifikowanych sadzeniaków ziemniaka. Wzrost powierzchni uprawy na cele nasienne i większa podaż sadzeniaków ziemniaka były czynnikami wpływającymi na spadek cen sadzeniaków w 2024 roku.

Produkcja materiału siewnego buraków cukrowych prowadzona jest w Polsce w niewielkim zakresie (0,7 ha w 2024 roku). Przeniesiono ją bowiem do bardziej sprzyjających rejonów uprawy na południu Europy. W następstwie załamania sprzedaży materiału siewnego do innych państw członkowskich i państw trzecich i stale malejącego zainteresowania uprawą w kraju, znacząco zmniejszała się powierzchnia produkcji nasiennej buraków pastewnych, w 2019 r. było to zaledwie 46 ha. W ostatnich latach pojawiły się jednak tendencje wzrostowe. Od 5 lat corocznie zwiększała się powierzchnia plantacji nasiennych. W 2024 powierzchnia zasiewów buraków pastewnych na nasiona wzrosła do 256 ha czyli o 21% w stosunku do roku poprzedniego.

W 2024 r. odnotowano wzrost zasiewów bobowatych grubonasiennych (o 44,6 %). Zwiększyła się także powierzchnia zasiewów bobowatych grubonasiennych (o 24,2%). Spośród tej grupy roślin o wielkości produkcji nasiennej decyduje koniczyna czerwona, której plantacje stanowiły prawie 80% całej powierzchni uprawy tej grupy roślin.

Podobnie jak w ostatnich 2 latach zmniejszała się powierzchnia upraw nasiennych traw (o 12,0%). W 2024 r. w produkcji znajdowało się 119 odmian traw z 15 gatunków. Zmieniła się struktura upraw. Dominują plantacje życicy trwałej (36,6%), wielokwiatowej westerwoldzkiej (17,5%) i wielokwiatowej (15,0%) oraz kostrzewy czerwonej (13,7%). Znaczące udziały w zasiewach utrzymuje życica mieszańcowa (5,5%) oraz tymotka łąkowa (3,6%). Relatywnie najbardziej zmniejszyły się zasiewy kostrzewy czerwonej (36%), kostrzewy łąkowej (28,4%) i życicy trwałej (36,2%) a najbardziej, bo ponad dwukrotnie, (231,7%), wzrosły zasiewy życicy wielokwiatowej westerwoldzkiej i wielokwiatowej (145,7%) i kostrzewy łąkowej (175,7%).

Po raz kolejny zmniejszył się obszar upraw nasiennych facelii błękitnej (o 35,9%).

3. Odmiany

Zwiększyła się wielkość oferty odmianowej roślin rolniczych wpisanych do Krajowego Rejestru odmian roślin rolniczych (KR), czyli urzędowego wykazu odmian, których materiał siewny może być wytwarzany i może znajdować się w obrocie w Polsce, jak i na obszarze Unii Europejskiej. Wzrosła liczba odmian zbóż, kukurydzy, bobowatych grubonasiennych i traw. Łącznie, w Krajowym Rejestrze (KR) w 2024 r. znajdowały się 1862 odmiany roślin rolniczych

z czego odmiany z hodowli zagranicznych stanowiły 57,5%. Największe udziały zagranicznych odmian w KR miały: rzepak ozimy (88,8%), kukurydza (72,8%) i burak cukrowy (81,9%), czyli gatunki, w których dominują odmiany mieszańcowe. Odmiany zagraniczne przeważają także w KR wśród ozimych odmian jęczmienia, żyta i pszenicy ozimej, lucerny siewnej oraz soi. W KR odmian pszenżyta, owsa, roślin bobowatych grubonasiennych, buraków pastewnych i traw nadal przeważają odmiany hodowli krajowej. Podobnie jest w przypadku ziemniaka. Spośród 101 odmian ziemniaka wpisanych do KR, 76 to odmiany hodowli krajowej, które przeważają w grupie odmian skrobiowych, natomiast w grupie odmian przeznaczonych na przetwórstwo przeważają odmiany zagraniczne.

4. Obrót i zaopatrzenie w materiał siewny

Według danych PIORiN, w sezonie 2023/24 krajowa produkcja materiału siewnego roślin rolniczych była o 5,4% niższa niż przed rokiem. Łączna produkcja nasion zbóż była podobna, jednak mniej było nasion zbóż kłosowych takich jak jęczmień jary (o 19,7%), pszenżyto jare (o 21,5%), pszenica ozima (o 5,3%), a więcej było nasion żyta, owsa i przede wszystkim kukurydzy (61,3%). Największe spadki produkcji odnotowano dla facelii błękitnej (89%), traw (11,4 %) i bobowatych grubonasiennych (9,0%). Duże wzrosty produkcji odnotowano dla oleistych (25,8%) w tym przede wszystkim dla soi i gorzycy białej.

Sprzedaż materiału siewnego roślin rolniczych zwiększyła się o 4,4%. Sprzedaż materiału siewnego zbóż kłosowych była o 22,1% większa, a kukurydzy o 6,2% mniejsza niż przed rokiem. Największe wzrosty sprzedaży odnotowano dla bobowatych grubonasiennych (20,6%), bobowatych drobnonasiennych (14,7%), a największe spadki dla traw (22,3%), buraków pastewnych (51,4%) i facelii błękitnej.

Materiał siewny zbóż stanowił 87% sprzedaży kwalifikowanego materiału siewnego roślin rolniczych z czego 41% to materiał siewny pszenicy.

W sezonie 2023/24, materiał siewny wyprodukowany w kraju stanowił 85% oferowanego do sprzedaży kwalifikowanego materiału siewnego. Kwalifikowany materiał siewny zbóż (bez kukurydzy) i bobowatych grubonasiennych wytworzony w kraju stanowił 96%, sadzeniaków ziemniaka 87%, traw 80%, natomiast kwalifikowany materiał siewny kukurydzy tylko 30%. Głównie z innych państw członkowskich UE sprowadzono też materiał siewny rzepaku ozimego (80%), lucerny siewnej (80%) i buraków cukrowych (100%).

Według danych GUS, szacowanych na podstawie ocen rzeczoznawców terenowych, w 2024 r. sprzedaż nasion kwalifikowanych zbóż była o 4,5% mniejsza niż przed rokiem. Spadki

sprzedaży odnotowano dla wszystkich gatunków zbóż, największe dla żyta (11,6%) i jęczmienia jarego (12,4%). Mniejsza była także sprzedaż sadzeniaków ziemniaka (o 12,6%).

W dalszym ciągu udział kwalifikowanego materiału siewnego w zasiewach jest niski. W 2024 r., średni udział kwalifikowanego materiału siewnego, w ogólnej ilości zużytych do siewu nasion zbóż¹ wyniósł 19,4%. Po uwzględnieniu mieszanek, wskaźnik udziału nasion kwalifikowanych zbóż w zasiewach wyniósł 18,4%. Najwięcej kwalifikowanego materiału siewnego stosowano w uprawie pszenicy jarej i jęczmienia jarego, a najmniej w uprawie owsa. Udział kwalifikowanych sadzeniaków ziemniaka wyniósł 17,8%. Przyjmując do wyliczenia wielkości sprzedaży podawane przez Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Roślin i Nasiennictwa wskaźniki udziału kwalifikowanego materiału siewnego w produkcji są wyższe; dla zbóż wskaźnik ten wynosi 30,9%, a dla sadzeniaków 29,3%. Utrzymuje się regionalne zróżnicowanie sprzedaży. Stosunkowo najwięcej kwalifikowanego materiału siewnego zbóż w relacji do powierzchni zasiewów zbóż, sprzedawano w województwach: lubuskim, zachodniopomorskim, łódzkim i opolskim, najmniej zaś w mazowieckim, podkarpackim i śląskim.

5. Ceny materiału siewnego

Według danych GUS w 2024 roku utrzymywały się wysokie ceny nasion. Droższy niż przed rokiem był materiał siewny zbóż ozimych; pszenicy o 3%, pszenżyta o 2%. Tańszy był materiał siewny zbóż jarych; owsa o 24%, pszenicy 13% i jęczmienia 9%. Tańsze niż rok wcześniej były także sadzeniaki ziemniaka (o 16%).

Czynnikami różnicującymi ceny materiału siewnego była możliwość wykorzystania ziarna i cechy decydujące o wartości gospodarczej odmian. Nieco droższy jest materiał siewny odmian poszukiwanych na rynku ze względu na plenność, odporność na patogeny oraz cechy jakościowe pozwalające na wykorzystanie w przemyśle spożywczym. Materiał siewny odmian pszenic jakościowych jest o około 10% droższy niż materiał siewny odmian paszowych. Dużo większe są różnice między cenami materiału siewnego odmian żyta mieszańcowego i populacyjnego. Koszt zakupu materiału siewnego odmian mieszańcowych może być dwukrotnie a w przypadku najnowszych odmian nawet trzykrotnie wyższy niż materiał siewny odmian populacyjnych. Spowodowane jest to wyższymi kosztami produkcji materiału siewnego ale także wyższym poziomem plonowania odmian mieszańcowych. W

¹ Przyjmując jako podstawę do oszacowania sprzedaży wartości podawane przez GUS (przy uwzględnieniu zapotrzebowania na nasiona jedynie plantacji w czystym siewie).

doświadczeniach odmianowych odmiany mieszańcowe przewyższają plonem odmiany populacyjne o blisko 20%. Materiał siewny odmian mieszańcowych żyta, gdzie ponad 40% sprzedaży to odmiany mieszańcowe, sprzedawany jest na jednostki siewne, podobnie jak ma to miejsce w przypadku mieszańców kukurydzy i rzepaku.

Droższe niż przed rokiem był materiał siewny lucerny (o 12%), buraków pastewnych (11%) i traw (4%).

Ceny materiału siewnego kukurydzy nie uległy większym zmianom i w przeliczeniu na jednostkę siewną, czyli 50 tys. nasion, mieszczą się w przedziale od 335 zł do 685 zł. Różnice w cenach zależą od przeznaczenia, zazwyczaj tańsze są odmiany na kiszonkę a droższe odmiany ziarnowe. Droższe są też najnowsze odmiany wprowadzane na rynek. Ceny zależą też od polityki cenowej poszczególnych firm.

6. Rynek nasion warzyw

W 2024 r. znacznie zmniejszyła się powierzchnia plantacji kwalifikowanych warzyw. Zakwalifikowano mniej upraw nasiennych warzyw strączkowych, cebuli i rzepowatych. Niewielki wzrost odnotowano jedynie dla marchwi.

Stopniowo zwiększa się liczba odmian wpisanych do Krajowego Rejestru Odmian Roślin Warzywnych. Odmiany hodowli polskich dominują w Krajowym Rejestrze odmian cebulowych, strączkowych, sałaty głowiastej, rzodkiewki, korzeniowych i roślin dyniowatych. Odmiany zagraniczne w Krajowym Rejestrze stanowią 29%.

W roku gospodarczym 2023/24 krajowa produkcja materiału siewnego zmniejszyła się o 21,4%, wzrósł jednak przywóz z innych państw Unii i państw trzecich i sprzedaż wzrosła o 12,5%. Zmniejszyła się produkcja materiału siewnego marchwi, pietruszki, rzodkiewki i szpinaku. Największe wzrosty produkcji odnotowano dla cebuli i sałaty, wzrosła także produkcja fasoli wielokwiatowej, ogórków, pomidorów i papryki. Najwięcej produkuje i sprzedaje się materiału siewnego warzyw strączkowych (groch, fasola, bób). Udział roślin strączkowych w masie sprzedanego materiału siewnego stanowił 69,9%. Istotny udział w sprzedaży miał też szpinak (11,1%), buraki ćwikłowe (3,8%), kukurydza pękająca (3,2%), cebula (2,5%), rzodkiewka (1,9%), marchew (1,9%) i ogórki (1,5%). O wartości rynku materiału siewnego warzyw decydują głównie nasiona ogórków, marchwi, cebuli i buraków ćwikłowych.

Na rynku nasiennym warzyw zdecydowanie przeważają nasiona przywożone z innych państw UE i państw trzecich. W sezonie 2023/24 materiał siewny wyprodukowany w kraju stanowił 19,9% nasion oferowanych do sprzedaży i przeważały w zaopatrzeniu w materiał

siewny bobu, fasoli wielokwiatowej buraka ćwikłowego, cebuli szalotki, dyni, kalarepy i brukselki, szczypiorku, papryki i pomidorów oraz marchwi i pietruszki.

RYNEK MATERIAŁU SIEWNEGO - streszczenie

Według danych Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa w 2024r., w laboratoriach urzędowych i akredytowanych oceniono łącznie 407,9 tys. ton nasion roślin rolniczych kategorii „elitarny” i „kwalifikowany”, czyli o 8,2% więcej niż w 2023 r. Do sprzedaży zakwalifikowano więcej nasion zbóż (7,5%), nasion roślin pastewnych (13%), traw (21%), bobowatych grubonasiennych i nasion roślin oleistych i włókniстых, facelii błękitnej i rzodkwi oleistej.

Według danych PIORiN, powierzchnia zakwalifikowanych plantacji nasiennych nieco się zmniejszyła i w 2024 r. wynosiła 146,0 tys. ha. Powierzchnia plantacji nasiennych zbóż zwiększyła się o 6,6%. Znaczące spadki powierzchni zasiewów odnotowano dla oleistych, największe dla gorczycy białej (54,9%).

Zmniejszył się udział odmian z polskich hodowli w strukturze plantacji nasiennych zbóż oraz kwalifikowanych sadzeniaków ziemniaka i w 2024 r. wynosił odpowiednio 46,2% i 18,2% powierzchni upraw nasiennych.

Zgłoszono plantacje kwalifikowanych sadzeniaków ziemniaka o łącznej powierzchni 6310,8 ha czyli o prawie 14% więcej niż rok wcześniej. Utrzymuje się tendencja wzrostowa w stosowania kwalifikowanych sadzeniaków. W 2024 roku udział kwalifikowanych sadzeniaków w zużyciu sadzeniaków ziemniaka ogółem, wynosił około 30,3%. Stale wzrasta udział odmian ze Wspólnego Katalogu Odmian Roślin Rolniczych (CCA), w 2024 r. stanowiły one 53,8% produkcji kwalifikowanego materiału siewnego w Polsce.

W 2024 r. odnotowano także wzrost zasiewów bobowatych; grubonasiennych i grubonasiennych. Podobnie jak w ostatnich 2 latach zmniejszyła się powierzchnia upraw nasiennych traw i facelii.

W Krajowym Rejestrze odmian roślin rolniczych, w 2024 r. znajdowały się 1862 odmiany roślin rolniczych z czego odmiany z hodowli zagranicznych stanowiły 57,5%.

Według danych PIORiN w sezonie 2023/24 krajowa produkcja materiału siewnego roślin rolniczych była o 5,4% niższa niż przed rokiem jednak sprzedaż zwiększyła się o 4,4%. Największe wzrosty sprzedaży odnotowano dla bobowatych grubonasiennych i drobnonasiennych, największe spadki dla traw.

W sezonie 2023/24, materiał siewny wyprodukowany w kraju stanowił 85% oferowanego do sprzedaży materiału siewnego. Głównie z innych państw UE sprowadzono też materiał siewny rzepaku ozimego (80%), lucerny siewnej (80%) i buraków cukrowych (100%).

Według danych GUS, szacowanych na podstawie ocen rzeczoznawców terenowych, w 2024 r. sprzedaż nasion kwalifikowanych zbóż była o 4,5% mniejsza niż przed rokiem. Spadki sprzedaży odnotowano dla wszystkich gatunków zbóż, największe dla żyta (11,6%) i jęczmienia jarego (12,4%). Mniejsza była także sprzedaż sadzeniaków ziemniaka (o 12,6%).

W dalszym ciągu udział kwalifikowanego materiału siewnego zbóż w zasiewach jest niski. Wg danych GUS w 2024 r., średni udział kwalifikowanego materiału siewnego, w ogólnej ilości zużytego do siewu materiału siewnego zbóż wyniósł 19,4%. Przyjmując do wyliczenia wielkości sprzedaży podawane przez PIORIN wskaźniki udziału kwalifikowanego materiału siewnego stosowanego na polach rolników w produkcji rolniczej jest wyższe; dla zbóż wskaźnik ten wynosi 30,9%. W 2024 roku utrzymywały się wysokie ceny materiału siewnego. Droższe niż przed rokiem były nasiona zbóż ozimych, tańsze niż rok wcześniej były sadzeniaki ziemniaka.

W 2024 r. znacznie zmniejszyła się powierzchnia plantacji kwalifikowanych warzyw. Zmniejszyła się krajowa produkcja nasion wzrosła jednak ilość materiału siewnego sprowadzanego głównie z innych państw UE oraz sprzedaż. Na rynku nasiennym warzyw zdecydowanie przeważają nasiona importowane. W sezonie 2023/24 materiał siewny wyprodukowany w kraju stanowił 19,9% materiału siewnego oferowanego do sprzedaży i przeważał w zaopatrzeniu w materiał siewny bobu, fasoli wielokwiatowej buraka ćwikłowego, cebuli szalotki, dyni, kalarepy i brukselki, szczypiorku, papryki i pomidorów oraz marchwi i pietruszki.

Tabela 1 Podaż nasion zakwalifikowanych w laboratoriach urzędowych i akredytowanych łącznie

Rośliny i grupy roślin	2020		2021		2022		2023		2024		2024/2023
	tys. ton	kg/ha*)	tys. ton	kg/ha*)	tys. ton	kg/ha*)	tys. ton	kg/ha*)	tys. ton	kg/ha*)	%
Rośliny rolnicze razem w tym:	416,4	x	408,7	x	393,4	x	377,1	x	407,9	x	108,2
Zboża w tym:	357,4	57,6	335,1	58,0	328,0	59,4	321,0	58,2	345,2	63,6	107,5
pszenica ozima	141,9	69,4	139,4	62,8	144,1	57,2	135,0	58,3	144,3	65,1	106,8
pszenica jara	15,9	33,9	16,5	106,4	14,6	71,9	14,8	72,5	11,5	67,6	77,9
pszenica orkisz	0,4	x	0,183	x	0,188	x	0,151	x	0,560	x	371,2
jęczmień ozimy	27,9	124,3	28,8	107,3	29,9	97,3	31,7	103,0	33,3	79,2	104,9
jęczmień jary	36,6	48,8	35,0	86,0	25,8	77,9	26,5	79,9	24,6	89,5	93,0
żyto ozime	25,5	28,2	24,9	29,5	24,2	36,5	28,3	42,7	26,3	38,5	93,0
żyto jare	1,4	x	1,2	x	0,9	x	1,1	x	1,1	x	101,1
owies	19,0	38,4	17,0	34,0	14,2	30,4	12,4	26,5	18,4	35,4	148,4
pszenżyto razem	75,8	57,7	57,2	43,4	60,3	48,9	55,5	43,6	61,9	53,9	111,4
pszenżyto ozime	61,0	53,0	53,6	40,6	56,8	48,6	50,9	72,5	58,0	53,1	113,8
pszenżyto jare	14,8	90,6	3,7	18,5	3,5	54,7	4,6	7,3	3,9	70,7	84,7
gryka	0,3	3,6	0,4	5,9	0,7	6,4	0,8	8,0	1,0	10,8	122,5
Kukurydza	12,7	19,1	13,7	8,4	12,8	7,0	14,7	2,0	22,3	17,5	152,1
Buraki	0,4	1,7	0,2	0,9	0,5	2,3	0,4	9,5	0,5	1,9	124,0
Oleiste i włókniste	10,5	11,4	13,1	12,5	9,2	7,9	10,9	0,9	11,7	10,6	106,7
w tym: rzepak ozimy	1,2	1,4	1,1	1,2	1,0	1,0	1,0	0,9	1,2	1,2	117,2

gorczyca biała	7,5	x	8,9	x	5,5	x	6,2	x	7,0	x	112,0
soja	1,5	x	2,3	x	2,2	x	3,2	179,6	3,2	102,9	99,5
Pastewne w tym:	48,1	x	56,1	x	55,8	x	44,7	x	50,5	x	113,0
Bobowate grubonasienne	16,3	60,4	19,4	55,1	21,2	51,3	19,0	44,8	19,6	43,3	103,0
Bobowate drobnonasienne	1,7	29,8	2,3	30,2	2,3	28,0	2,6	x	2,3	x	89,5
Trawy	22,5	x	27,3	x	22,2	x	16,0	x	19,4	x	121,0
facelia	4,4	x	5,2	x	5,4	x	2,9	x	4,6	x	158,2
Rzodkiew oleista	3,9	x	4,7	x	4,6	x	4,1	x	4,5	x	110,6

*) - kg nasion zakwalifikowanego materiału siewnego zbóż i ziemniaków w przeliczeniu na 1 hektar obsianej powierzchni danego gatunku

Źródło: Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa /PIORiN <https://www.gov.pl/web/piorin/obrot-materialem-siewnym> (data dostępu 12,05,2025), GUS: Produkcja upraw rolnych i ogrodnich w 2024 r.

obliczenia własne

Tabela 2 Powierzchnia plantacji zakwalifikowanych - tys. ha

Rośliny i grupy roślin	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 %
Zboża	82,2	79,7	75,6	72,2	71,0	66,9	71,3	106,6
pszenica ozima	27,7	28,1	24,7	25,6	28,2	25,5	24,1	94,8
pszenica jara	7,9	4,0	3,6	4,4	3,7	2,9	3,4	117,8
pszenica twarda	0,06	0,03	0,06	0,03	0,02	0,01	0,00	20,0
pszenica orkisz	0,01	0,05	0,12	0,28	0,25	0,06	0,00	6,0
jęczmień ozimy	3,3	4,5	5,0	4,9	5,1	5,0	6,1	122,7
jęczmień jary	10,7	9,1	8,8	7,6	5,9	4,9	6,4	132,8
żyto	6,5	8,0	7,5	5,7	4,3	6,0	6,6	109,6
żyto jare	0,3	0,9	0,5	0,4	0,3	0,4	0,6	159,0
owies	5,6	5,6	6,2	5,1	3,5	4,4	6,7	152,2
w tym: owies nagi	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	117,0
pszenżyto ozime	13,8	14,2	14,4	11,8	11,9	10,3	10,1	97,8
pszenżyto jare	2,4	1,9	1,1	1,1	1,2	1,2	1,1	95,1
kukurydza	3,8	2,8	3,2	4,3	4,6	5,5	4,7	84,5
gryka	0,1	0,3	0,4	0,8	1,1	0,9	1,4	144,4
Ziemniak	6,1	6,7	7,5	6,7	5,8	5,5	6,3	114,3
Burak pastewny	0,09	0,05	0,14	0,2	0,2	0,2	0,3	121,1
Oleiste	5,7	7,5	10,4	9,7	8,6	11,4	7,2	63,7
rzepak ozimy	0,4	0,5	0,5	0,3	0,5	0,4	0,3	92,4
gorczyca biała	4,0	6,0	8,8	8,1	6,4	8,9	4,9	54,9
soja	1,2	1,0	1,0	1,0	1,3	1,7	1,7	97,9
Bobowate grubonasienne	5,9	9,7	11,9	12,6	12,1	11,4	16,4	144,6
Bobowate drobnonasienne	8,73	4,86	4,63	4,6	5,6	6,0	7,4	124,2
Trawy	24,8	25,7	32,1	33,7	28,7	22,5	19,8	88,0
Włókniste	0,4	0,4	0,7	0,6	0,2	0,1	0,1	88,1
Inne	8,8	12,4	22,8	25,3	16,0	15,3	11,0	71,9
w tym: facelia rzodkiew oleista	6,9	10,1	18,3	19,7	12,0	10,0	6,4	64,1
	1,9	2,3	4,5	5,6	4,0	5,2	4,6	87,1

Źródło: Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa /PIORiN/,
<https://www.gov.pl/web/piorin/ocena-materialu-siewnego> (data dostępu 15,04,2024),
 obliczenia własne.

Tabela 3 Sprzedaż kwalifikowanego materiału siewnego zbóż i ziemniaków

Rośliny	2019/20		2020/21		2021/22		2022/23		2023/24		$\frac{2023/24}{2022/23}$
	tys. ton	kg/ha *)	tys. ton	kg/ha *)	tys. ton	kg/ha *)	tys. ton	kg/ha *)	tys. ton	kg/ha *)	%
Zboża podstawowe	197,8	31,9	200,4	34,7	195,7	35,6	192,3	34,8	183,6	33,2	95,5
pszenica ozima	71,1	34,8	73,3	33,1	78,2	34,0	82,0	35,4	81,4	35,6	99,2
pszenica jara	20,2	43,1	20,1	129,6	15,6	77,8	12,7	62,4	12,0	73,6	94,7
jęczmień ozimy	7,0	7,0	7,4	27,6	9,2	30,6	9,3	30,3	9,3	26,4	99,9
jęczmień jary	29,1	29,1	29,1	71,5	23,0	76,6	20,0	60,4	17,5	59,4	87,6
żyto ozime	14,7	14,7	15,3	18,1	15,2	21,8	15,8	23,9	14,0	19,2	88,4
owies	11,6	11,6	11,5	23,0	10,8	21,7	10,8	23,1	10,0	20,0	92,6
pszenżyto ozime	38,2	11,6	37,8	28,6	38,9	32,5	38,7	33,1	36,7	32,1	94,9
pszenżyto jare	5,9	11,6	6,0	30,1	4,8	47,6	3,0	46,9	2,7	48,0	92,2
pszenżyto	44,1	33,5	43,7	33,1	43,7	33,6	41,6	35,6	39,4	32,8	94,7
Ziemniaki	82,0	271,0	85,5	282,7	95,0	475,2	99,2	505,9	86,7	459,7	87,4

*) - kg nasion sprzedanego kwalifikowanego materiału siewnego zbóż i ziemniaków w przeliczeniu na 1 hektar powierzchni zasiewów danego gatunku

Źródło: Roczniki Statystyczne GUS-u. Pobrane 14 marca 2025 z <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/> oraz niepublikowane dane GUS-u, obliczenia własne.

Tabela 4 Ceny nasion i relacje cen nasion do ceny pszenicy ogólnoużytkowej

Rośliny i grupy roślin	2020		2021		2022		2023		2024		<u>2024</u> <u>2023</u>
	zł/dt	%	zł/dt	%	zł/dt	%	zł/dt	%	zł/dt	%	%
Cena pszenicy ogólnoużytkowej	74,21*)	100	93,04	100	153,67	100	117,34	100	80,5	100	
pszenica ozima***	193	261	229	246	325	212	252	215	261	324	103
pszenica jara	197	262	204	219	260	169	310	264	271	336	87
jęczmień jary	193	260	192	206	244	159	280	239	256	318	91
żyto***	178	241	205	221	293	191	287	245	268	334	93
owies	195	263	187	201	235	153	297	253	223	277	75
pszenżyto ozime	185	250	212	228	298	194	238	203	244	303	102
Ziemniaki	284	383	186	200	241	157	285	243	248	307	87
Burak pastewny wielokielkowy, C1	2820	3800	3105	3337	4319	2810	5310	4525	5897	7326	111
Rzepak podwójnie ulepszony "00", zaprawiony, C1 ***	664	895	782	841	952	620	1068	910	1031	1280	97
Łubin pastewny wąskolistny, C1	312	420	336	361	380	247	429	366	356	443	83
Koniczyna czerwona (łąkowa) diploidalna, C1	2052	2765	2038	2190	2098	1365	2364	2015	2111	2622	89
Lucerna siewna	2418	3259	2458	2642	2838	1847	3336	2843	3729	4632	112

Seradela	1252	1688	1293	1390	1504	979	1775	1512	1897	2357	107
Trawy	1672	2253	1746	1877	1946	1267	2159	1840	2252	2797	104

*) średnia cena pszenicy w I półroczu.

**) cena za jednostkę siewną

***) Ceny gatunków ozimych z 2023

Źródło: Niepublikowane dane GUS-u, obliczenia własne.

Tabela 5 Obrót nasionami kwalifikowanymi roślin warzywnych

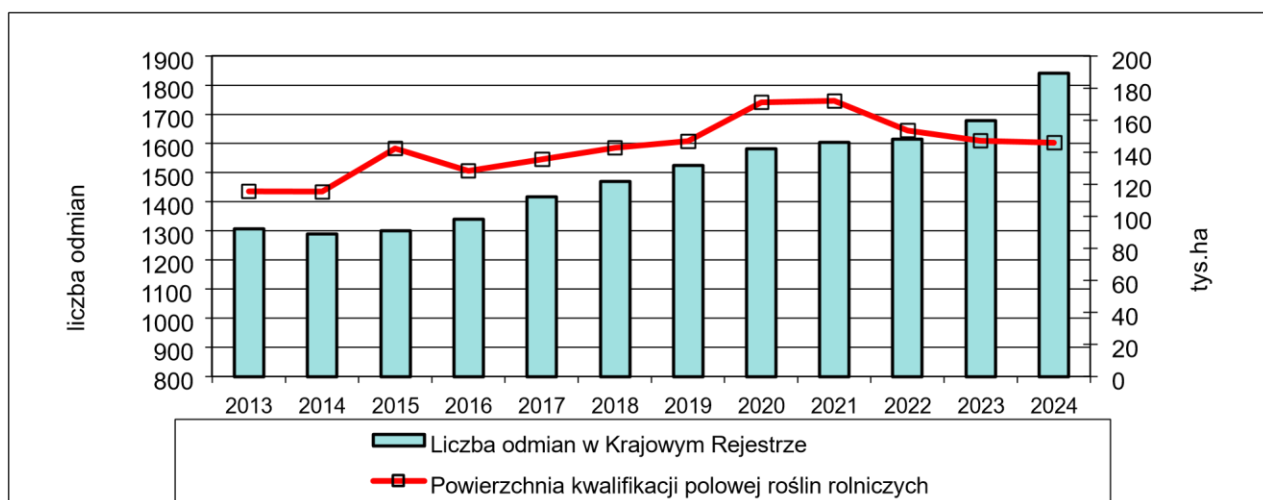
Wyszczególnienie	jednostki	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	$\frac{2024}{2023}\%$
Produkcja własna lub kontraktacja	t	868	1194	1223	1084	1091	858	79
Sprzedaż	t	3670	3519	4459	3582	3661	4118	112,5

Źródło: Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa /PIORiN <https://www.gov.pl/web/piorin/obrot-materialem-siewnym> (data dostępu 12,05,2025), obliczenia własne.

Tabela 6 Produkcja nasion kwalifikowanych roślin warzywnych

Wyszczególnienie	jednostki	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	$\frac{2024}{2023}\%$
Liczba odmian w Krajowym Rejestrze		904	847	782	818	830	847	854	903	105,7
Powierzchnia plantacji nasiennych *)	ha	28,5	28,3	19,1	23,7	48,0	15,5	72,1	24,9	34,5

Źródło: Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa /PIORiN/ www.gov.pl/web/piorin/ocena-materialu-siewnego (data dostępu 15,04,2025) i Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych. data dostępu 15,04,2025), obliczenia własne.

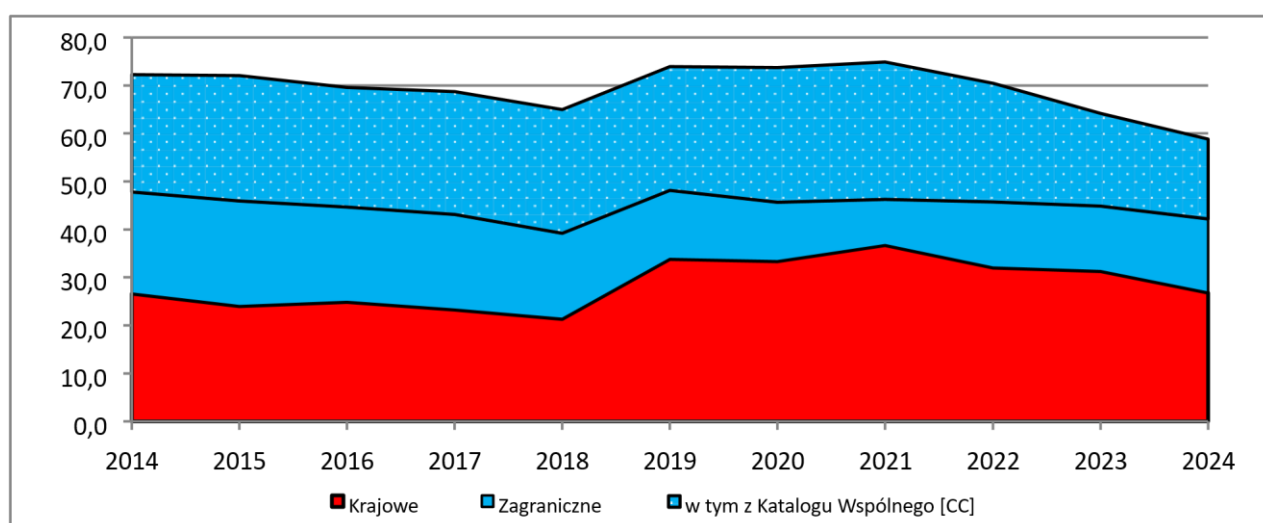

Rys.1 Liczba zarejestrowanych odmian i powierzchnia kwalifikacji polowej roślin rolniczych

Źródło: COBORU. (2024). Lista odmian roślin rolniczych wpisanych do krajowego rejestru w Polsce.https://coboru.gov.pl/Publikacje_COBORU/Listy_odmian/lo_rolnicze_2024.pdf

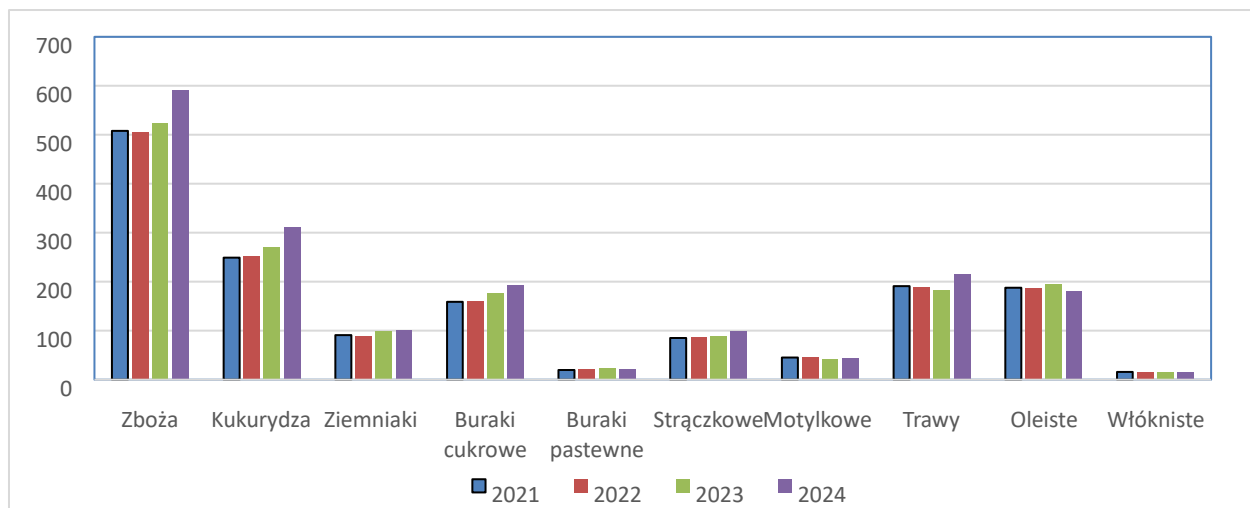
Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa

<https://www.gov.pl/web/piorin/ocenamaterialu-siewnego> (data dostępu 12,05,2025), obliczenia własne

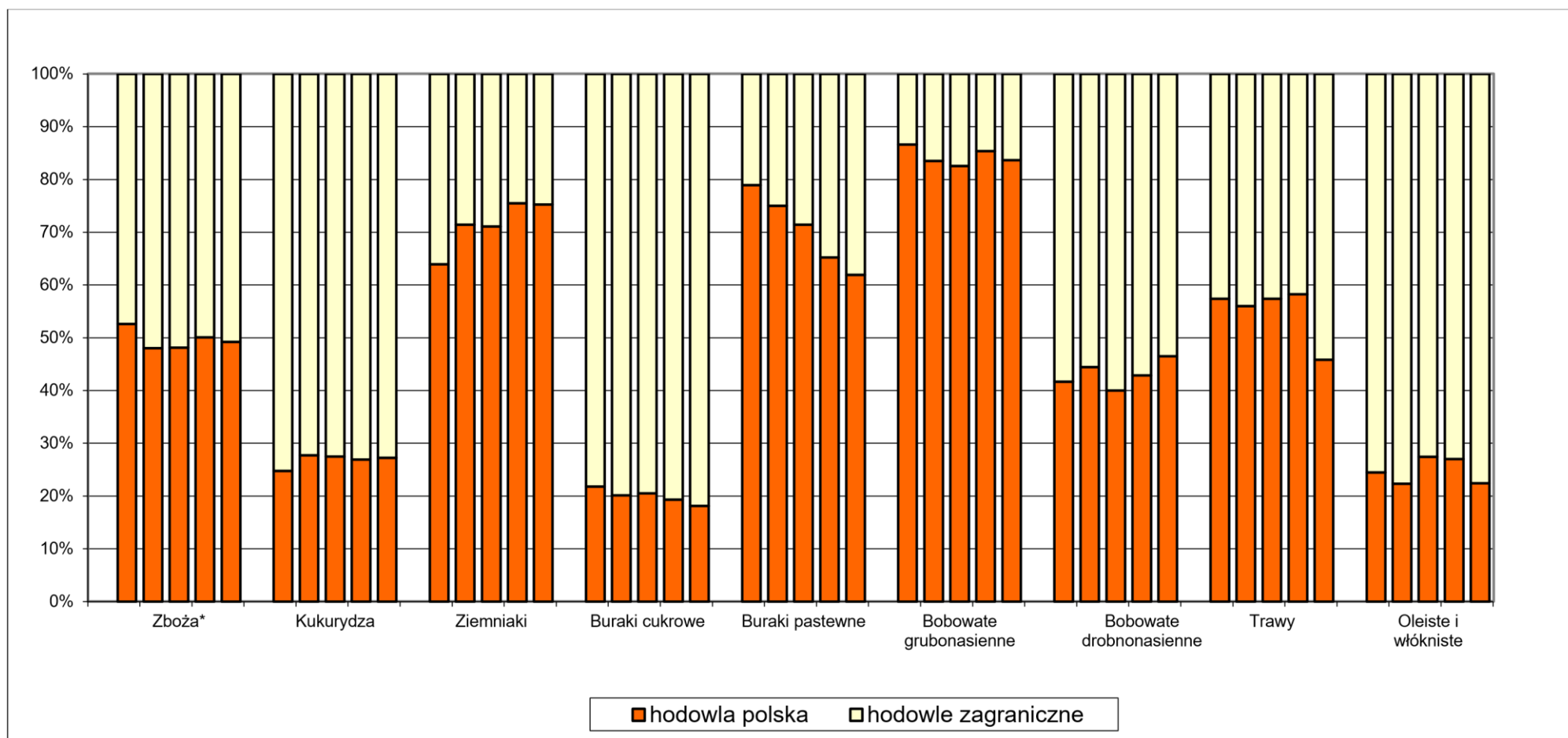
Rys. 2 Udział odmian jakościowych w produkcji nasiennej pszenicy ozimej (wg powierzchni plantacji nasiennych) w % .

Źródło: PIORiN. Obrót materiałem siewnym. Pobrane 15 kwietnia 2024 z <https://www.gov.pl/web/piorin/obrot-materialem-siewnym>; COBORU. Wykaz gatunków odmian wpisanych do KR. Pobrane 12 maj 2025 z https://coboru.gov.pl/pl/kr/kr_gat; obliczenia własne.

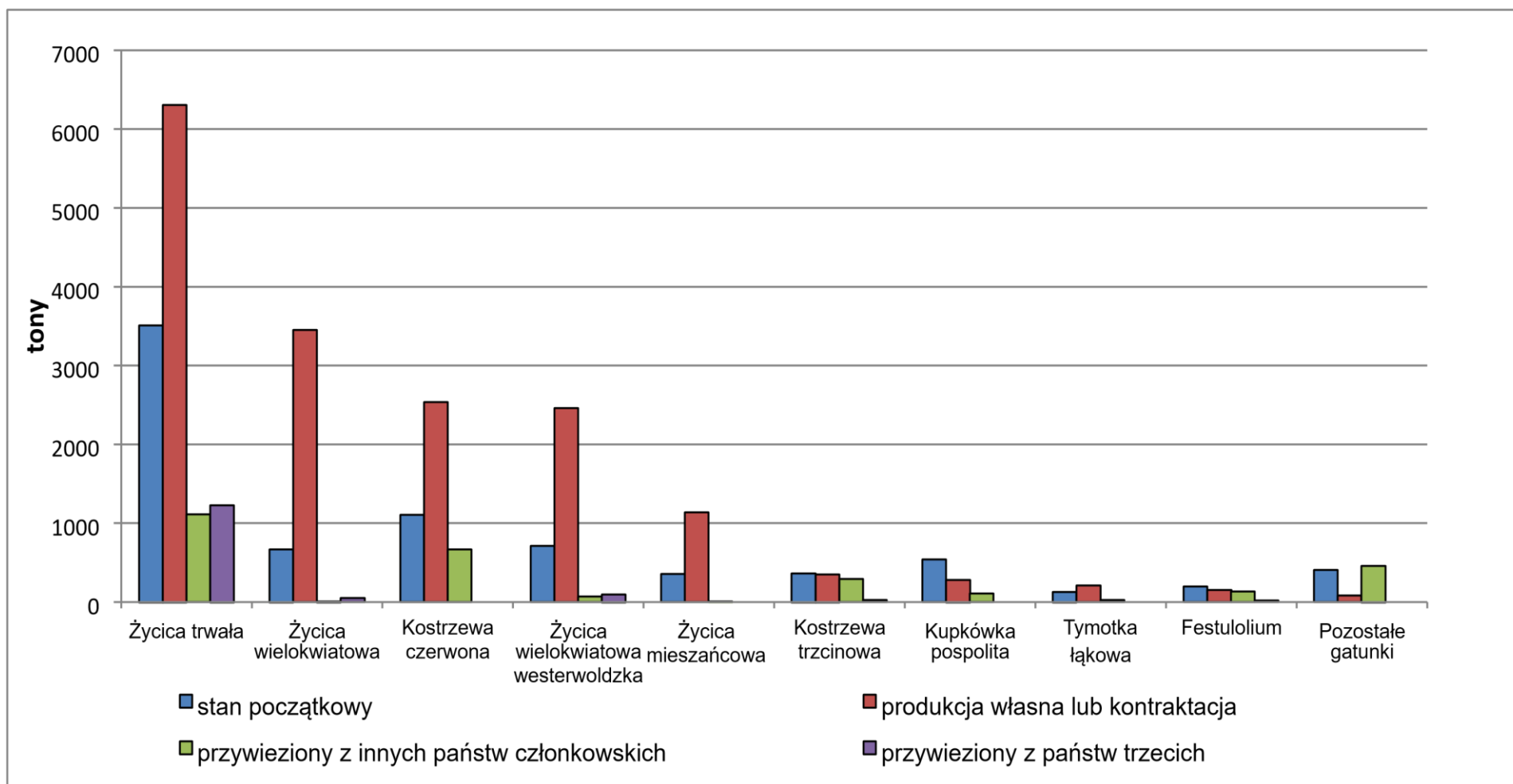
Rys. 3 Liczba odmian roślin rolniczych w Rejestrze Odmian

Źródło: PIORiN. Obrót materiałem siewnym. Pobrane 15 kwietnia 2024 z <https://www.gov.pl/web/piorin/obrot-materialem-siewnym>; COBORU. Wykaz gatunków odmian wpisanych do KR. Pobrane 12 maj 2025 z https://coboru.gov.pl/pl/kr/kr_gat; obliczenia własne.

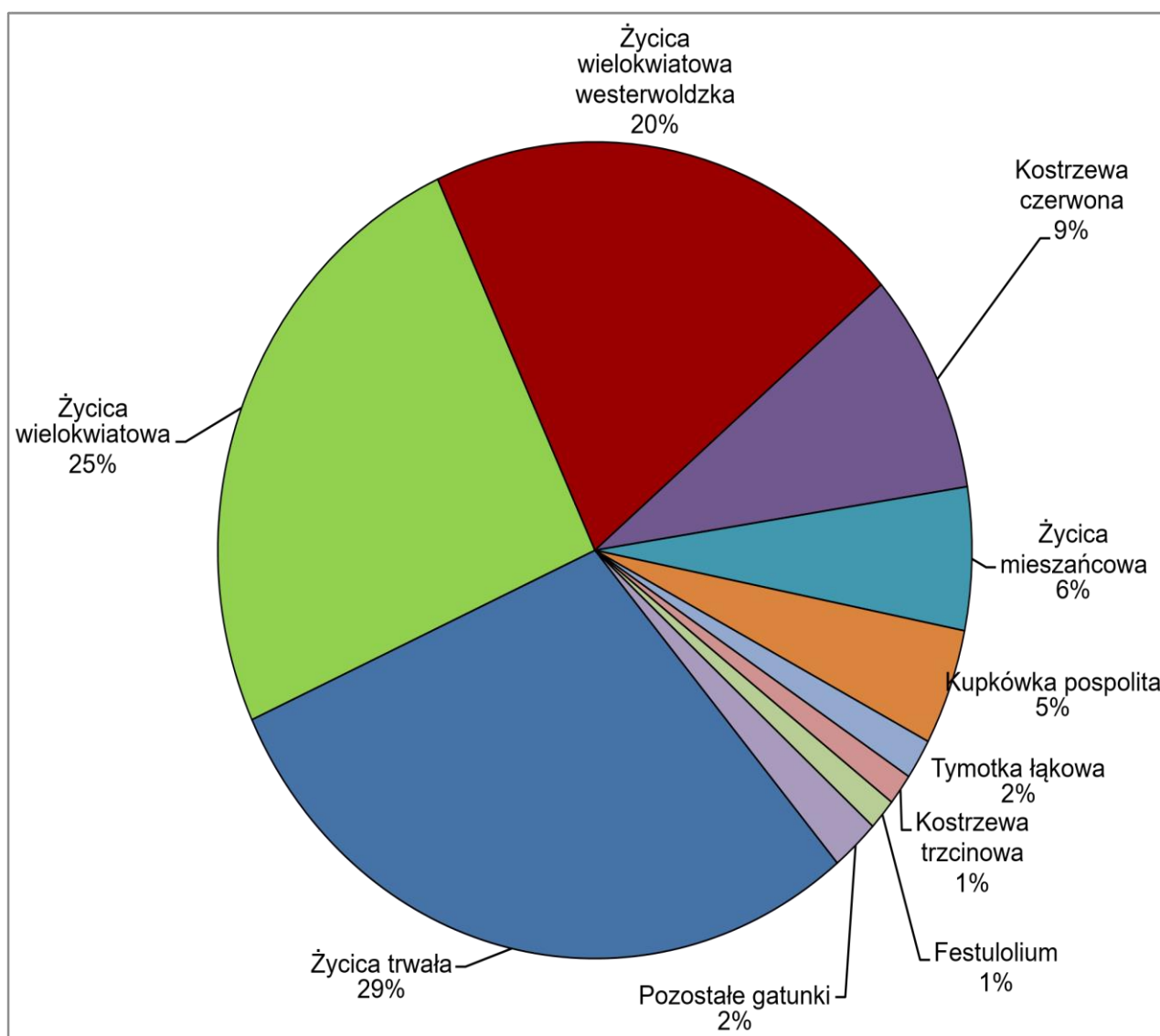
Rys. 4 Udział odmian hodowli krajowych i zagranicznych w Rejestrze Odmian w Polsce - kolejno w latach 2020, 2021, 2022, 2023 i 2024.

Źródło: COBORU. (2024). Lista odmian roślin rolniczych wpisanych do krajowego rejestru w Polsce. https://coboru.gov.pl/Publikacje_COBORU/Listy_odmian/lo_rolnicze_2024.pdf

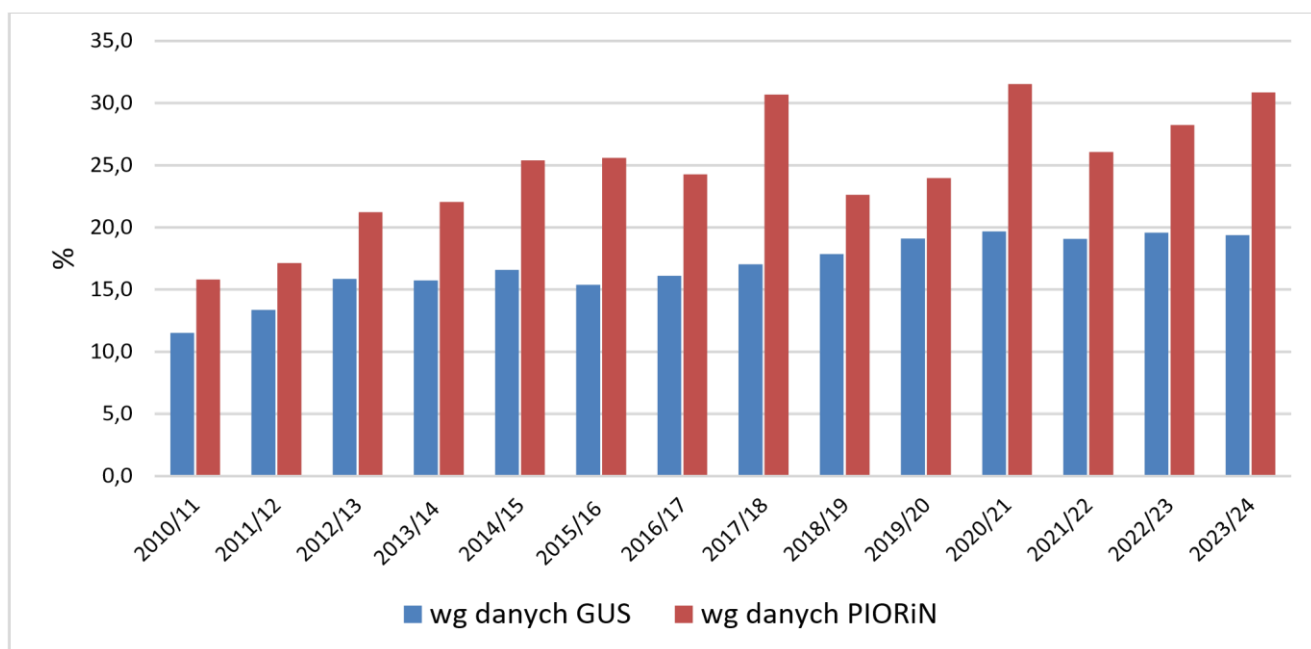
Rys.5 Produkcja nasion traw w sezonie 2023/2024

Źródło: dane PIORiN. Obrót materiałem siewnym. Pobrane 12 maja 2025 z <https://www.gov.pl/web/piorin/obrot-materialem-siewnym>; obliczenia własne.

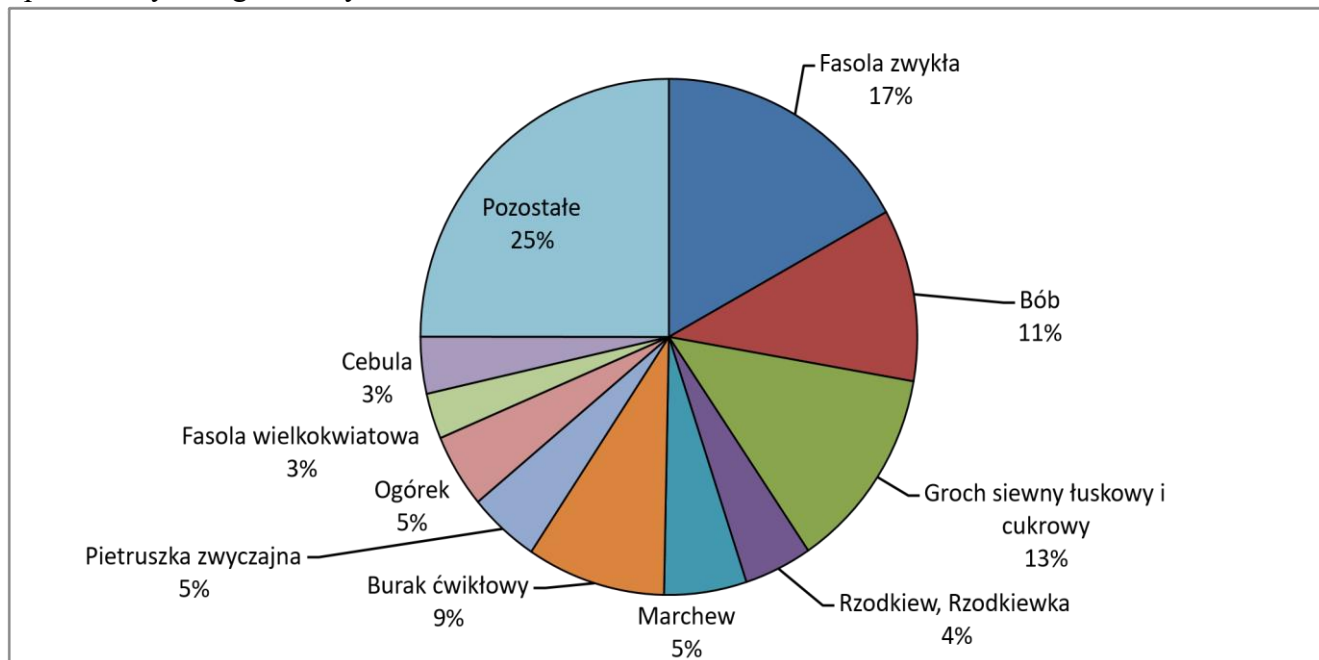
Rys.6 Struktura sprzedaży nasion traw w sezonie 2023/2024

Źródło: dane PIORiN. Obrót materiałem siewnym. Pobrane 12 maja 2025 z <https://www.gov.pl/web/piorin/obrot-materialem-siewnym>; obliczenia własne.

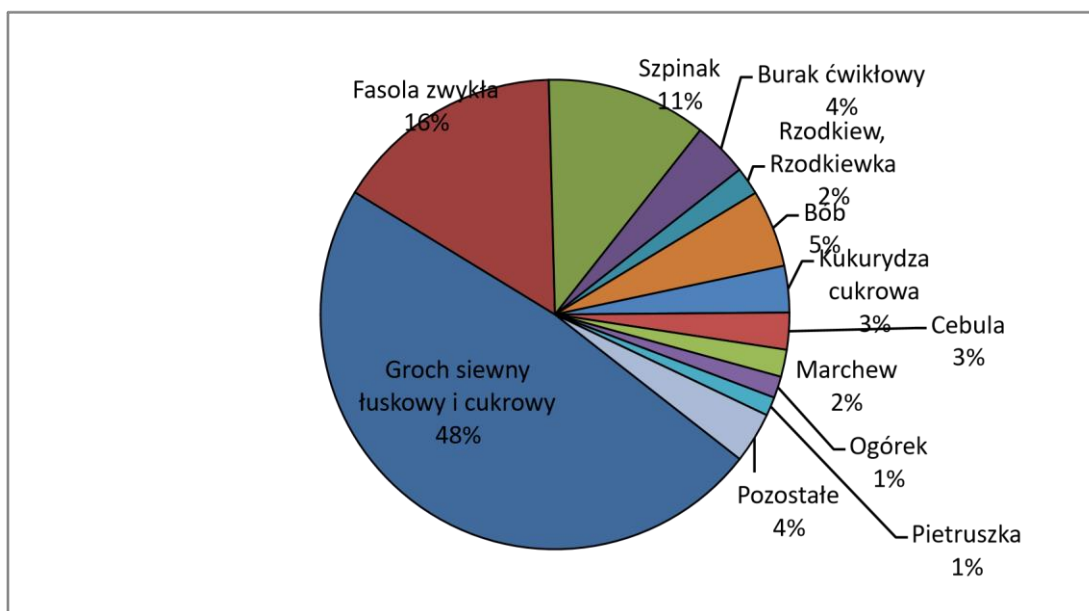
Rys. 7 Udział kwalifikowanego materiału siewnego w produkcji zbóż

Źródło: dane PIORiN. Obrót materiałem siewnym. Pobrane 12 maja 2025 z <https://www.gov.pl/web/piorin/obrot-materialem-siewnym> 2024. GUS: Dane o sprzedaży materiału siewnego. Produkcja upraw rolnych i ogrodnich, <https://stat.gov.pl/obszarytematyczne/rolnictwo-lesnictwo/uprawy-rolne-iogrodnicze/produkcja-upraw-rolnych-iogrodnich-w-2024-r-9,23.html>, własne badania ankietowe i obliczenia

Rys 8 Struktura produkcji nasion warzyw w sezonie 2023/24 wg danych PIORiN

Źródło: dane PIORiN. Obrót materiałem siewnym. Pobrane 12 maja 2025 z <https://www.gov.pl/web/piorin/obrot-materialem-siewnym> 2024.

Rys. 9 Struktura sprzedaży nasion warzyw w sezonie 2023/24 wg danych PIORiN

Źródło: dane PIORiN. Obrót materiałem siewnym. Pobrane 12 maja 2025 z <https://www.gov.pl/web/piorin/obrot-materialem-siewnym> 2024.